

XI. PROLJETNI BIOETIČKI SIMPOZIJ HLZ-a "MEDICINSKA ETIČKA POVJERENSTVA U HRVATSKOJ"

Povjerenstvo za medicinsku etiku i deontologiju HLZ-a organiziralo je XI. proljetni bioetički simpozij HLZ-a s temom "Medicinska etička povjerenstva u Hr-

vatskoj". Simpozij je održan u četvrtak, 9. lipnja 2011., od 14,00 do 20,00 sati u velikoj predavaonici Liječničkoga doma u Zagrebu, Šubićeva 9. Unatoč aktualnosti

teme, skupu je nazočilo jedva tridesetak osoba, uključujući i predavače. Na Simpoziju je prikazan niz vrijednih priopćenja, koja su osvijetlila aktualnost zadane teme.

U preglednom radu "O medicinskim etičkim povjerenstvima" docentice dr.sc. Ive Sorte-Bilajac Turina, koji je prikazala dr.sc. Morana Brkljačić-Žagrović, spomenuto je da se ta povjerenstva stvaraju od 1960-ih godina u SAD. Glavna funkcija kliničkih etičkih povjerenstava u Hrvatskoj je analiza znanstveno-istraživačkih protokola, što uz činjenicu da u Hrvatskoj ne postoje timske i individualne konzultacije, otežava aktiviranje sustava kliničkih etičkih konzultacija pri rješavanju etičkih dvojbi u svakodnevnoj kliničkoj praksi.

Prof.dr.sc. Željko Metelko je u svom priopćenju pokušao odgovoriti na pitanje može li se etika standardizirati. Opisao je strukturu međunarodnog standardiziranog dokumentiranog postupka unapređenja kvalitete i usporedio vrijednosti procesa postizanja dobiti i etičkih načela života, ustvrdivši da u društvu praktično jedino liječnici polažu etičku zakletvu. Za druge postoje različiti kodeksi, pravilnici ili privole koji deklarativno govore o potrebi za ponašanjem u skladu sa zakonom, ali bez definiranja postupaka pri nepridržavanju.

Prof.dr.sc. Gordana Cerjan Letica je u radu "Etička povjerenstva u dentalnoj medicini" ustvrdila da su ona važna sastavnica sustava zdravstvene zaštite. Etičko povjerenstvo Stomatološkog fakulteta u Zagrebu pripada mješovitom tipu, karakterističnom za mnoge tranzicijske zemlje. Analizirala je djelokrug rada Etičkog povjerenstva i ukazala na dosadašnja dobra i loša iskustva. Obradila je pitanje etičkih povjerenstava u dentalnoj medicini u kontekstu specifičnosti stomatološke djelatnosti u Hrvatskoj t.j. činjenice da većina hrvatskih doktora dentalne medicine radi u nekom tipu "solo" privatne prakse. Zakonska obveza osnivanja institucijskih etičkih povjerenstava nedovoljno je jasna i trebalo bi tražiti neke prikladnije oblike.

Mr.sc. Ana Volarić Mršić je govorila o etičkim povjerenstvima u bolnicama kao sredstvima izobrazbe. Istaknula je da je interakcija između etičkih povjerenstava i trajnog usavršavanja općeprihvaćena. To potvrđuju statuti etičkih povjerenstava u svojim dokumentima, kao i znanstvenici i stručnjaci koji se bave ovom tematikom. Radi se o vrlo složenom odnosu, s mnogo mogućnosti, koje treba temeljito istražiti, a osobito u Hrvatskoj, gdje se o etičkim povjerenstvima može govoriti kao o nečemu što je još uvijek u fazi istraživanja i eksperimenta, kako bi se strukturirao "know how" za široku primjenu.

Mr. Ivan Žokalj, dr.med. je u radu "Bolnička etička povjerenstva u Hrvatskoj - pogled iznutra" ustvrdio da su bolnička etička povjerenstva u Republici Hrvatskoj zamišljena kao kombinacija institucijskih istraživačkih povjerenstava (*Institutional Review Board*) i kli-

ničkih etičkih povjerenstva (*Healthcare Ethics Committee*). Istaknuo je da posebnu pažnju treba posvetiti načinu izbora članova povjerenstava i suradnji bolničkih povjerenstava s etičkim povjerenstvima koja djeluju na nacionalnoj razini i ustanovama koje su referentni centri ministarstva nadležnog za zdravstvo.

Prof.dr.sc. Dušanka Martinović Kaliterna, prof. dr. M. Šimunić i mr.sc. Mislav Radić su prikazali rad Povjerenstva za etiku Medicinskoga fakulteta u Splitu u razdoblju od 2009. do 2011. Istaknuli su da se Povjerenstvo trudilo držati načela pravednosti u etičkoj prosudbi obrađivanih predmeta. Tijekom rada osjećali su nedostatak edukacije iz područja etike, nisu uvijek mogli valjano procijeniti prelaze li okvire svoje nadležnosti. Zasmotala ih je žurnoća obrade pojedinih istraživanja. Nisu bili sigurni da su bili dostatno neovisni u svojoj etičkoj prosudbi. U rješavanju međuljudskih odnosa oslonili su se na osnovne postavke Hipokratove zakletve. Postavili su i zamjerke hrvatskom liječniku etičkom kodeksu, u smislu preciznije određenosti stručnosti i odgovornosti ispitivača, te usklađenosti s kodeksima bolnica i ostalih medicinskih ustanova.

Prof.dr.sc. Jasenka Markeljević je govorila o etičkim povjerenstvima i znanstvenim istraživanjima u kliničkoj medicine 21. stoljeća. Utvrdila je da se etička povjerenstva u Hrvatskoj suočavaju s dominantnom paradigmom naše civilizacije temeljenom na subjektivnom relativizmu. "Moderno društvo" snažno promovira racionalni liberalizam i Kartezijansku filozofiju, koji uključuju iluziju neograničenih mogućnosti u znanstvenim istraživanjima. Uvažavajući Hipokratovu zakletvu, UNESCO, religijska, kulturna i biopolitička obilježja društva, kao i znanstvenu praksu kreiranu tzv "cost/benefitom" i "lingvističkim inženjeringom", bioetički principi u znanstvenim istraživanjima i svakodnevnoj kliničkoj praksi su neophodni kako bi promovirali komunikaciju na razini institucija i edukacijske programe o najvažnijim temama iz područja bioetike (istraživanja matičnih stanica, abortus, eutanazija, medicinski potpomognuta oplodnja, kloniranje ljudskih bića itd.). U perspektivi je vrlo važno promovirati autentične životne ideale sa ciljem zaštite ljudskog dostojanstva u svakom trenutku našeg života u svakodnevnoj medicinskoj praksi, edukaciji i znanosti.

Dr.sc. Morana Brkljačić Žagrović i prof.dr.sc. Božo Bota prikazali su rad o medicinskim etičkim povjerenstvima u Republici Hrvatskoj. Proveli su istraživanje o načinu rada i djelovanja medicinskih etičkih povjerenstava bolnica (Kliničkih bolničkih centara, Kliničkih bolnica i Općih bolnica) i Medicinskih fakulteta u Republici Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno putem anonimnog upitnika koji je sadržavao šest pitanja i poslan je na adrese članova etičkih povjerenstava: 7 općih bolnica, 6 kliničkih bolnica, 2 klinička bolnička

centra, 3 medicinska fakulteta te jedan dom zdravlja i 2 kliničke ustanove.

Na kraju Simpozija prikazana je knjiga Gordane Cerjan Letica i Slavena Letice "Druga medicina. Traganje za tajnim putem do zdravlja". Zagreb: Jesen-

ski i Turk. (2010:1-174.) u kojoj su sudjelovali autori i predstavnik izdavača. U raspravi su sudjelovali svi nazočni, što je pohvalio i izdavač kao primjer koji još nije susreo.

Goran Ivanišević